

///libres

Com aconseguir

una taula i un gat

Jordi Coca farà seixanta anys a l'octubre. En fa quaranta que es dedica a la creació en general, diguem-ne. Novel·les, contes, teatre, poesia, estudis literaris... En total, unes trenta-cinc obres publicades. A més, aquest 2007 és per analitzar-lo: acaba de sortir la traducció anglesa de 'Sota la pols', a finals d'any es publicarà la seva nova novel·la, 'La noia del ball', 'Sorres blanques' sortirà en castellà a Bruguera, a la Sala Muntaner s'està representant la seva obra 'Interior anglès' i al Festival Grec estrenarà la direcció de l'obra 'Krapp: última gravació', de Samuel Beckett. I enmig algunes reedicions de les seves novel·les. És el cognom que fa la cosa? Perquè Jordi Coca és un home dolç i hiperactiu...

(Text: Aida Segura Ribes. Fotos: Maider Mendaza)

Q

uedem al matí, una hora nefasta per a la majoria de periodistes però molt adient per la gent que treballa. Casa seva és un lloc extremadament agradable, t'hi quedaries a viure. Un pis ampli, lluminós, decorat amb un gust sobri però càlid. Bevem aigua perquè ahir era dijous a la nit i avui és divendres al matí. Jordi Coca parla clar, com sempre ho ha fet.

Has dit que la teva descoberta de la literatura va ser com una il·luminació. Què vas veure?

És una manera de dir-ho. Jo era molt jove, tenia catorze anys. A la família no hi havia ningú que es dediqués a la literatura, ni tan sols estaven interessats pel món de la cultura. De sobte, un dia, vaig sentir que tenia ganes d'escriure coses...

...vas descobrir directament que volies escriure, abans de la passió per la lectura i tot això?

Sí, vaig descobrir primer l'escriptura que la lectura. Home! Llegia a l'escola com qualsevol nano, però la lectura no era un hàbit normal a casa. D'entrada el que vaig sentir van ser moltes ganes d'escriure. Vaig escriure una cosa policíaca, naturalment en castellà, però que no vaig arribar a acabar. Només tenia catorze anys. Després va venir la lectura. A partir d'aquí les coses van evolucionar molt ràpid i en molt poc temps estava escrivint en català més seriosament.

I en tots aquests anys que portes escrivint, més de quaranta, no hi ha hagut cap moment que t'hagis plantejat llençar la tovallola?

Hi va haver un moment de crisi, però no per llençar la tovallola. Vaig adonar-me que havia de parar perquè anava per un camí que no em portava enlloc. Això deuria ser a finals dels anys setanta. Vaig estar tres anys sense escriure res perquè tenia la necessitat de reinventar-me, de buscar un altre camí. Em va influir molt conèixer Joan Brossa, l'any 1965. A través d'ell vaig entrar en contacte amb tota una sèrie de gent, com Pere Portabella, Carles Santos, Anna Ricci que ja no hi és, Tàpies... Era molt jove i em vaig trobar relacionant-me amb tota aquesta gent i descobrint un món que per mi era com saltar del segle XIX al segle XXI directament. Vaig passar de cop de Pío Baroja a James Joyce, va ser molt vertiginós. Però llavors

vaig adonar-me que estava adoptant unes posicions una mica mimètiques i que havia fet una mena de salt al buit fruit d'aquestes influències.

Llavors ja publicaves ficció...

Sí, però les coses que publicava cada cop eren més tancades, més hermètiques. I vaig pensar que al final acabaria escrivint només per mi, i això no em va interessar. Aquest va ser el moment en què vaig parar. Llavors, cap al 84 o 85 vaig tornar a publicar un tipus de narrativa que arriba fins avui. Un format més aviat curt, de to més intimista i, que sense ser una literatura com la del segle XIX, sí que conserva aquell valor de la narrativa d'explicar coses al voltant d'uns personatges... Aquest va ser l'únic moment de crisi. Això i el moment actual. Perquè ara també tinc una sensació de final de trajecte. Tinc ganes de frenar una mica, després que surti *La noia del ball* al desembre.

Estàs cansat?

És que arriba un moment que t'adones que pots muntar una mena de factoria, una rutina. "Ara faig això, després una altra cosa que s'hi assembla una mica, etcètera.". Potser si em donés tants diners com el Harry Potter valdria la pena. Perquè llavors penses "ara m'he comprat una illa i després me'n puc comprar una altra". Però la literatura catalana no dona per a tant. Sempre tinc Brossa molt present, i ell deia una cosa que trobo fonamental i que mai no he deixat de seguir; i és que s'ha de treballar de dins cap enfora. Has de passar de les modes i veure què hi ha dins teu, escoltar-te. Jo m'escolto molt, i ara sento una certa fatiga.

Això que has dit que la literatura catalana no dona per a tant... Tu sempre has estat molt crític amb la política cultural catalana...

És que s'ho mereixen!

Aquí un escriptor ha de fer tots els papers de l'auca per sobreviure. Apostes per un model proteccionista de la cultura?

Proteccionista no és la paraula. Jo en diria socialista. Crec molt en l'estat, llàstima que els catalans no en tinguem un de propi. Per mi aquí comencen tots els problemes. Fixa't que als llocs del món on l'estat és present és on les coses van bé. Que la cultura depengui dels capricis del mercat és una monstruositat perquè aleshores tot és efímer. Crec que era Joseph Conrad que deia que en literatura els monstres sempre passen de moda, i en canvi els valors de la condició humana perduren. Com que ara tot depèn del mercat, hem acabat dissenyant una cultura que és com un ornament, una cosa afegida. En literatura això és molt clar. Es posen de moda les animalades

aquestes de la sang de Jesucrist i *codis da Vincis* i catedrals i tots els capullos es posen a escriure el mateix. Però què és això!?

Però passa a tot arreu...

Sí, és clar! Però no és cap consol sinó una tragèdia més gran! Tampoc tinc cap esperança que canviï res, però em quedo més tranquil dient el que penso. Però em passen factura, eh?

De quina manera?

Posant-me a llistes negres.

Com quines?

Doncs mira... el Teatre Nacional de Catalunya

fa deu anys que existeix i a mi no se m'ha demanat mai res, ni fer un trist pròleg de cap dels trenta-mil llibres o catàlegs que publiquen. Per què? Doncs perquè al seu moment vaig dir "vostès han d'estrenar Brossa, vostès estan exclouent l'Espriu...". He estat vuit anys batallant. Ara es fa. Han canviat el director, els criteris de programació... i ara es fan coses que jo i altra gent fa temps que reclamàvem. Però uns altres s'apunten les medalles. Això només és un exemple, però si vols te'n puc dir d'altres.

Vinga.

En aquest país, que és un país petit i tronat

però no pas més petit ni més tronat que Dinamarca o Noruega, si surts de l'opinió admesa ja has begut oli. Les coses es tornen mesquines perquè són el que Espriu en deia "negocis de cantonada".

I sobre la Fira de Frankfurt, que ara ja se sap qui hi va i qui no hi va...

Jo no hi vaig. Ja vaig dir en el seu moment que el meu lloc el dediquessin a un autor castellà.

Però ara els autors castellans han declinat la invitació.

Naturalment.

Però això no acabarà aquí, no?

No ho crec. Aquí s'han comès una sèrie de despropòsits que jo he denunciat des del primer dia, i això es paga. No es pot acceptar de cap manera això que estem sentint constantment: "escriptors catalans en llengua castellana"! Perquè jo no sóc un escriptor espanyol en llengua catalana, sóc un escriptor català. Hi ha escriptors anglesos i d'altres llocs que viuen a Catalunya. Què hem de dir, doncs? Que són escriptors catalans en llengua anglesa? O com el cas de Jonathan Littell, que també viu i treballa aquí. És català si tu vols, però no és un escriptor català perquè escriu en francès. Això és un despropòsit, un invent del tebeo!

Llavors deus estar content per com ha acabat de moment...

No estic content ni descontent ni res. Jo volia que la política cultural d'aquest país es portés amb seny. I aquest ball de bastons que hem estat vivint durant dos anys ha estat patètic. Però resulta que aquest ball de bastons era imprescindible per poder arribar on hem arribat. Perquè la idea primera, per interessos del sector editorial, era que hi anessin meitat escriptors en català i meitat en castellà. A aquestes alçades de la vida vull poder dir les coses clares i m'és igual si el ball acaba bé o malament. Jo ja he ballat l'estona que em tocava ballar.

Tu parles amb més coneixement de causa perquè has estat vinculat en política...

Penso que és una obligació dels ciutadans.

Però política i cultura no són antagònics? Una cosa no exclou l'altra?

Per mi són la mateixa cosa. Jo no entenc una cultura que sigui només evasiva, que sigui com les figuretes de Lladró. Entre Miró, Picasso, Leonardo da Vinci o les figuretes de Lladró hi ha una diferència. Els primers tenen uns arrelaments en la política, la moral, la idea de justícia, de religió... I això fa que aquest art plantegi coses fonamentals i útils per a la societat. Les figuretes de Lladró no. Quan l'art

és una cosa que suposadament és mona i té un preu al mercat i la poses a l'estanteria i a les visites els agrada... doncs a mi aquest art no m'interessa.

Sempre has dit que les cultures petites se salven per l'alta cultura i no per la de quiosc. On és la nota de tall?

La cultura de quiosc està sotmesa a les modes. Tota aquesta influència, o influències, que vénen dels Estats Units responen al fet que els americans veuen tot el món com un mercat, com va dir Noam Chomsky. En aquest gran mercat han de col·locar els seus productes, i quan no ho poden fer envien l'exèrcit. És a través de l'alta cultura que potser ens salvarem, tot i que també s'hauria de discutir què és l'alta cultura. Però voler competir amb la cultura popular dels Estats Units és absurd. Les pel·lícules de lladres i serenos sempre les faran millor els ianquis.

Som en un camí d'espines. Explica'm què t'ha seduït del teatre.

M'agrada el teatre perquè es fa amb éssers vius. En teatre perceps cada dia el que sent l'espectador. És una cosa viva que canvia cada dia, i això és molt suggerent. Jo no m'hi he pogut dedicar intensament perquè el dia només té vint-i-quatre hores.

Potser aquest punt i a part que deies et portarà més cap al teatre...

Penso que sí, però no n'estic segur.

De totes les novel·les que has escrit, n'hi ha alguna que tingui un significat especial per tu?

Sota la pols em va fer patir molt. Per primera vegada vaig escriure una cosa amb material real. Va ser dur perquè em vaig trobar remanent coses que tenia guardades en una mena de memòria llunyana i tancada.

Perquè parlaves del teu pare, un personatge colèric...

Un home difícil, en un entorn complicat... Perquè al seu pare, el meu avi, el van afusellar els franquistes. Van entrar a Barcelona el gener del 39 i a l'abril afusellaven el meu avi. Això ha marcat la meua família d'una manera molt forta. Aquestes coses duren cent anys. De fet, *La noia del ball* insisteix en aquest tema. Serà un complement de *Sota la pols*.

La protagonista de *La noia del ball* és la teva mare, no?

Sí, el que passa és que això serà una obra de ficció que parteix dels personatges que vaig construir a *Sota la pols*. Però és cronològicament anterior a *Sota la pols*, perquè se centra en els primers vint-i-cinc anys de vida de la mare.

“

Tinc una sensació de final de trajecte. Tinc ganes de frenar una mica, després que surti 'La noia del ball' al desembre

”

“

En aquest país, que és un país petit i tronat, si surts de l'opinió admesa ja has begut oli

”

Has rebut molts premis, però suposo que el Sant Jordi del 2000 per *Sota la pals* deu ser especial...

Jo no n'he rebut cap, de premi.

Doncs te n'han donat molts.

M'explico. Això és una manera de cobrar. La literatura catalana té un sistema comercial que inclou els premis. Les editorials catalanes no es poden permetre pagar avançaments substancials i es van inventar aquesta política de donar premis. Jo m'hi presento per comprar temps, sempre ho he fet així. Guanyar el Sant Jordi va estar molt bé perquè en aquell moment era el més ben pagat. S'ha de ser clar. Ara el que està més ben pagat és el Ramon Llull i hem de mirar a veure si el guanyem aviat!

A les teves novel·les acostumes a presentar personatges que s'enduen més per les emocions i l'instint que no pas per la raó i la lògica. T'interessa la part obscura de les persones?

Sí, perquè em sembla que la raó no és tan important. Les coses més transcendents de la vida no les fem amb la raó. La persona que t'agrada, els llocs on vas... tot això és fruit de l'atzar i d'això que hem convingut a dir-ne el món de les emocions, de l'instint. A mi m'ha interessat retratar l'ésser humà en una situació determinada, en un moment concret, que a vegades és de crisi.

També pintes unes relacions complicades entre les persones.

És que són complicades! No de manicomi, però complicades. Qui no ha perdut amics i no ha sabut ni perquè? A mi m'agrada escriure sobre aquests moments d'una manera intimista.

Has retratat molts personatges femenins. Trobes que les dones som més interessants?

A mi m'agraden més que els homes! Crec que el que m'interessa és la nova ubicació que la dona té al món, que penso que és una de les grans revolucions del segle XX. No m'interessa parlar de la dona reclosa, tancada a casa, que no està en contacte amb la realitat exterior. Vosaltres esteu dibuixant una realitat nova. La revolució femenina del segle XX és per sempre, no és una moda.

I els homes com ho viviu?

Doncs com podem! És un canvi de rols i costa adaptar-s'hi. I després hi ha tota una sèrie d'aspectes conflictius amb els quals estic en total desacord.

Quins?

Doncs per exemple amb tota aquesta campanya que s'ha fet en relació a la violència domèstica. De la manera que s'explica és fals. Perquè

hi ha més violència amb els infants, amb els vells... I per les raons que sigui, no vull atribuir mala intenció a ningú, això s'ha convertit en una bola cada cop més grossa, en una espiral. Als països escandinaus es va demostrar que, quan es va deixar de parlar-ne a la televisió, els suïcidis van baixar. Cosa que vol dir que els mitjans de comunicació han contribuït a fer més gran el problema, perquè no hi ha dubte que és un problema molt greu.

Clar, perquè si tu ja estàs tarat i veus per la tele que un home ha matat la seva dona amb una escopeta...

...t'agafen unes ganes bojes d'agafar un martell i esclafar-li el cap perquè sortiràs a la tele! Encara que no hi pensis, en sortir a la tele. Encara que pensis que estàs fent el que s'ha de fer. Però el més espantós i greu de tot això és que ha conduït a una legislació que no és constitucional. Perquè aquesta legislació diu que si ara jo et foto una hòstia a tu aniré a la presó dos anys, però si tu me la fots a mi segurament no et passarà res, o com a màxim serà una falta lleu. I la Constitució diu que som iguals.

I ja per acabar...

És que m'enrollo molt, ja ho sé! No ho puc evitar, suposo que és el vici de tants anys de fer classe a l'Institut del Teatre...

Has après alguna cosa escrivint?

Tot el que sé, que és poc, ho he après escrivint. Tot el que tinc, aquest got, aquesta taula, aquest gat, ho he aconseguit escrivint.

El gat mereix un punt i a part. És un gatot d'aquests capats, caparrut i enorme, que trasllada el seu cos imponent amb l'elegància que tenen els gats, encara que pesin dos-cents quilos. En un moment de la conversa hem comentat que el nou paper de la dona també ha vingut donat perquè a les noves famílies ha de treballar fins i tot el gos per tirar endavant. Els gossos han demostrat que poden treballar si se'ls obliga. De la primera i la segona guerres mundials, fins i tot, en van sortir herois quadrúpedes amb medalles. Salven persones, ataquen persones, condueixen cecs, es barallen entre ells per enriquir els seus amos, busquen drogues, en mengen... En canvi, els gats, a part d'aquesta última activitat, només existeixen. No se'ls ha vist mai fotre brot seriosament. En canvi, es diu que van molt bé per escriure, que la seva actitud hieràtica és inspiradora. Potser és el supergat de Jordi Coca el responsable de la productivitat del seu amo. Me n'he anat de casa seva sense preguntar-li, però ja a l'escala m'ha confessat: "Si a aquest gat li passés alguna cosa, a mi no sé què em passaria".

